כיתה ח' | תנ"ך | שיעור 3 מתוך 3 | 45 דק' | מלכים א פרק ג, טז-כח

ממלכתי · כיתה ח'. קריאה ספרותית-היסטורית: מאבק הירושה, מנהיגות וצדק. גרסה נפרדת לחמ"ד, עם רש"י ורד"ק ודגש על אמונה: יחידה 8 בעמוד התנ"ך.

משפט שלמה: שתי הנשים

🎯 מטרות השיעור

- התלמידים יתארו את המקרה שהובא לפני שלמה ואת שלבי המשפט
- התלמידים ינתחו את הדרך שבה שלמה חשף את האמת ויקשרו אותה ל"לב שמע" מהחלום
- התלמידים ידונו במה שהופך שופט לחכם וצודק

📖 הסבר למורה

שתי נשים באות אל המלך. שתיהן גרות בבית אחד וילדו בהפרש של שלושה ימים. בנה של האחת מת בלילה, והיא, לפי דברי האישה השנייה, החליפה בין התינוקות. אין עדים: "אין זר אתנו בבית" (ג, יח), וכל אחת טוענת שהבן החי שלה (ג, טז-כב).

שלמה חוזר על טענות שתיהן (ג, כג), ואז אומר "קחו לי חרב" (ג, כד) ו"גזרו את הילד החי לשנים" (ג, כה). האם האמיתית, "כי נכמרו רחמיה על בנה" (ג, כו), אומרת "תנו לה את הילוד החי והמת אל תמיתהו" (ג, כו), והשנייה אומרת "גם לי גם לך לא יהיה גזרו" (ג, כו). שלמה פוסק: "תנו לה את הילוד החי והמת לא תמיתהו היא אמו" (ג, כז).

הסיפור מראה את "הלב השומע" בפעולה: במקום שאין בו עדים, שלמה בונה מצב שחושף את הרגש האמיתי. התגובה הציבורית: "כי ראו כי חכמת אלהים בקרבו לעשות משפט" (ג, כח).

👩‍🏫 מהלך השיעור (45 דק')

1. פתיחה (5 דק'): שואלים: איך שופט מחליט כשאין עדים ואין הוכחות?
2. קריאה (10 דק'): קוראים את ג, טז-כב. מסכמים בטבלה את טענת כל אישה.
3. ניתוח (10 דק'): קוראים את ג, כג-כז. למה שלמה חוזר על דברי שתיהן לפני הגזרה? מה גילתה התגובה של כל אישה?
4. דיון (15 דק'): האם שלמה התכוון באמת לחתוך את הילד? מה הקשר לבקשה שלו בחלום (ג, ט)?
5. סיכום (5 דק'): משימת כתיבה מדף העבודה: מכתב של העם למלך אחרי המשפט.

❓ שאלות לדיון בשלוש רמות

הבנה

- מה הייתה הטענה של כל אחת מהנשים?
- מה ציווה שלמה לעשות בילד?
- איך הגיבה כל אחת מהנשים?

פרשנות

- למה שלמה חוזר על טענות שתי הנשים (ג, כג) לפני ההחלטה?
- איך המשפט הזה מגשים את הבקשה "לב שמע לשפט את עמך" (ג, ט)?

הערכה ועמדה

- האם השיטה של שלמה הייתה מסוכנת? מה הייתם עושים במקומו?
- מה צריך שופט טוב: חוכמה, הקשבה, אומץ? דרגו ונמקו.

🔍 כתוב / מפרשים

בכל שורה קוראים קודם את הטור הימני: מה כתוב בפסוק, מילה במילה. רק אחר כך עוברים לטור השמאלי: מה אפשר להסיק, ומי מציע את הפירוש. כך התלמידים לומדים להבחין בין הכתוב לבין הפרשנות.

📜 כתוב (מה הפסוק אומר במפורש)	🔍 מפרשים (מה אפשר להסיק, ומי אומר זאת)
(ג, יח) „אֵין־זָר אִתָּנוּ בַּבַּיִת" אין עדים.	*פירוש אפשרי, קריאה ספרותית:* מכאן הקושי: אין ראיות ואין עדים, רק שתי טענות. לכן שלמה צריך דרך אחרת לגלות את האמת.
(ג, כו) „כִּי־נִכְמְרוּ רַחֲמֶיהָ עַל־בְּנָהּ" המספר מגלה לנו מי האם, עוד לפני פסק הדין.	*פירוש אפשרי, קריאה ספרותית:* הקורא יודע את האמת לפני המלך, ולכן העניין שלנו עובר מ"מי האם?" ל"איך שלמה יגלה זאת?".
(ג, כד) „קְחוּ לִי־חָרֶב" שלמה מבקש חרב.	*פירוש אפשרי, קריאה ספרותית:* רוב הקוראים מבינים שלא התכוון לחתוך את הילד, אלא לבחון את תגובת הנשים. שימו לב: הפסוק עצמו לא אומר זאת. זו הסקה מהסוף.

לתלמידים: הוסיפו שורה משלכם: בחרו פסוק מהשיעור, כתבו בטור אחד מה כתוב בו, ובטור השני מה אתם מסיקים ממנו.

🗒️ לסיום היחידה

שני כלים לחזרה ולתרגול, להדפסה:

- 📝 בוחן תרגול עם מחוון וניקוד (35 דקות, 100 נקודות, כל שאלה מתחילה בפסוקים)
- 🗂️ דף מושגים: המושגים והדמויות של היחידה במשפט אחד, כפוסטר לכיתה או ככרטיס לימוד

💡 הערות למורה

הכתוב מתאר את שתי הנשים כ"נשים זנות" (ג, טז). אפשר לציין זאת בקצרה, בלי להרחיב; העיקר בשיעור הוא דרך השיפוט. כדאי להדגיש שהכתוב אינו אומר במפורש אם שלמה התכוון לבצע את הגזרה; זו שאלה פתוחה לדיון.

📝 בדף העבודה

משפט שלמה: שתי הנשים: 8 תרגילים, ומחוון מלא בעמוד השני.

➕ יחידה משלימה

על המשפחה של שלמה, מעשיו, ערכיו והאגדה על שלמה והדבורה: יחידה 37: שלמה המלך, משפחה, מעשים וערכים (כולל חוברת עבודה).

מקורות

- מלכים א פרק ג (מכון ממרא)

מחוון: משפט שלמה: שתי הנשים

1. לא היה איש נוסף בבית, ולכן לא היו עדים.
2. הראשונה: בנה של השנייה מת, והשנייה החליפה בין הילדים בלילה. השנייה: הבן החי שלה והמת של הראשונה.
3. להביא חרב ולחתוך את הילד החי לשניים, חצי לכל אחת.
4. האם האמיתית ויתרה כדי שהילד יחיה ("תנו לה את הילוד החי"); השנייה הסכימה לגזרה ("גם לי גם לך לא יהיה"). התגובה מגלה מי אוהבת את הילד באמת.
5. ג. התעוררו רחמיה בעוצמה.
6. לתת את הילד החי לאישה שביקשה לא להמיתו, כי היא אמו.
7. יראו מפני המלך, כי ראו שחכמת אלוהים בקרבו לעשות משפט.
8. מחוון לכתיבה: תיאור המשפט (2 נק'), הסבר החוכמה (2 נק'), קישור לחלום ולבקשת "לב שמע" (3 נק'), כתיבה ברורה ותקינה (3 נק').